DienosTema

Įdarbinti 47 mlrd. Lt Vyriausybei bus nelengva

Indėliai Lietuvos finansų įstaigose, mlrd. Lt

ŠALTINIS: LIETUVOS BANKAS

Makroekonomika::

Norima santaupomis finansuoti įmones

● Kaip bus skatinamas gyventojų privačių santaupų investavimas į ekonomiką, iki šiol neaišku.

RIMA RUTKAUSKAITĖ
rima.rutkauskaite@verslozinios.lt

Vyriausybė kuria modelį, kuris į ekonomiką įtrauktų bankuose laikomus 47 mlrd. Lt santaupų. Ekspertai būtų už, bet abejoja, ar pavyks tai įgyvendinti.

Algirdo Butkevičiaus Vyriausybė į prioritetinių priemonių planą yra įrašiusi įpareigojimą Ūkio ministerijai (ŪM) „...tobulinti gyventojų privačių santaupų investavimo į ekonomiką mechanizmą, kartu didinti įmonių finansavimo šaltinių ir priemonių spektrą“. Projektas turi būti pateiktas šių metų antrąjį ketvirtį. Bet kaip bus skatinamas gyventojų privačių santaupų investavimas į ekonomiką, iki šiol neaišku.

Jurgita Staneikaitė, ŪM Investicijų ir eksporto departamento Investicijų politikos skyriaus vedėja, aptakiai aiškina, kad planuojama organizuoti konsultacijas su suinteresuotomis institucijomis. O konkretūs veiksmai bus siūlomi ir analizuojami per šias konsultacijas.

Be to, šie pasiūlymai, anot jos, atsispindės ir baigiamoje rengti „Investicijų skatinimo ir pramonės plėtros 2014-2020 m. programoje“.

„Šioje programoje taip pat bus apžvelgti įmonių finansavimo klausimai, o ją patvirtinus - rengiamas programos įgyvendinimo priemonių planas. Plane galėtų būti ir priemonių, susijusių su finansavimo šaltinių investuojančioms įmonėms didinimu“, - svarsto p. Staneikaitė.

Per pensijų fondus

2013 m. pabaigoje šalies bankuose laikomų indėlių suma, kaip skelbia Lietuvos bankas, pasiekė visų laikų rekordą - viršijo 47 mlrd. Lt. Didžiąją dalį šios sumos sudaro privačių asmenų indėliai, o daugelis santaupų laikomos einamosiose sąskaitose. Tačiau neskolinami pinigai nedalyvauja ekonomikoje, o tai mažina vartojimą ir valstybės pajamas.

> Neskolinami pinigai nedalyvauja ekonomikoje, o tai mažina vartojimą ir valstybės pajamas.

„Vienintelė galimybė ištraukti šiuos pinigus iš indėlių - kapitalo rinka. Bet Lietuvoje ji tėra dar tik pradinės stadijos, o 2008 m. ekonomikos krizė labai pakirto gyventojų pasitikėjimą akcijų rinka. Mažai kas investuoja į akcijas, dar mažiau - į įmonių obligacijas, o jų ir nėra daug, nes įmonės tiesiog neleidžia obligacijų, kadangi nėra finansų rinkos infrastruktūros“, - atkreipia dėmesį Rūta Medaiskytė, banko „Finasta“ vyriausioji ekonomistė.

Pasak jos, Vakaruose namų ūkių finansinė struktūra kiek kitokia negu Lietuvoje - daugiau finansinio turto laikoma pensijų ir investiciniuose fonduose. Todėl, jeigu turėtume turtingesnių pensijų ir investicijų fondų, jeigu daugiau gyventojų naudotųsi investiciniu draudimu, šie instituciniai investuotojai galėtų investuoti į Lietuvos bendroves.

„Ilgalaikius projektus galėtų finansuoti tik ilgalaikiai investuotojai, o tai savo prigimtimi yra pensijų fondai“, - primena ekonomistė.

Jei bus garantijų

Premjeras Algirdas Butkevičius prieš metus, 2013 m. gegužę, viešai yra pareiškęs, kad gyventojai galėtų investuoti į šilumos ūkio pertvarką ir įsigyti valstybės vertybinių popierių arba energetikos įmonių akcijų.

„Galima būtų panaudoti dalį gyventojų pinigų, jeigu būtų priimtas sprendimas, kad bus išleidžiama vertybinių popierių. Galimas variantas, kad gali būti išleidžiama akcijų, skirtų pirkti gyventojams“, - kalba Vyriausybės vadovas.

Ekspertai buvo užsiminę, kad netgi aptarta galimybė kurti visuomeninį fondą, į kurį siūloma pritraukti antros pakopos pensijų fondų pinigų ir privačių indėlių, suteikiant Vyriausybės garantijas investicijoms.

Tačiau Gitanas Nausėda, SEB banko prezidento patarėjas, tokią galimybę vertina skeptiškai.

„Nežinau, kaip su tomis garantijomis - pastaruoju metu, siekiant valdyti valstybės skolos dydį, valstybės garantijos šuteikiamos labai išskirtiniais atvejais. Jeigu jos vis dėlto būtų suteiktos, saugumas, be abejo, padidėtų, tačiau reikėtų įdėti nemažai laiko ir lėšų, populiarinant naujas finansines priemones“, - įspėja analitikas.

Anot jo, gyventojams reikės suprantamai paaiškinti, kuo šios investavimo priemonės gali būti įdomios, palyginti su lėšų kaupimu grynaisiais, indėliu banke arba investicija į nekilnojamąjį turtą. Patyrę įvairių nusivylimų, gyventojai nenori rizikuoti ir verčiau renkasi lėšų saugumą ir nulinę grąžą. Juolab kad indėlių saugumu galėjo įsitikinti, kai Indėlių draudimo fondas išmokėjo kompensacijas bankrutavus bankams.

„Nežinau, ar tokios priemonės įgyvendinamos „smūginiu“ principu - numatai priemones 2014 m. antrąjį ketvirtį ir išsprendei visas problemas“, - abejoja p. Nausėda.

Reikėtų skatinimo mechanizmo

Audrius Dzikevičius, klubo „Pinigų srautas“ viceprezidentas, įsitikinęs kad Vyriausybė eina teisingu keliu. Jeigu komerciniai bankai aktyviai dalyvautų kredituojant verslą, didesnė dalis privačių santaupų virstų paskolomis ir įmonės jomis galėtų finansuoti savo plėtrą. Dabar dėl perdėto bankų atsargumo šis procesas vyksta labai vangiai.

Bet p. Dzikevičius sutinka, kad gyventojų finansinis raštingumas kol kas menkas. Be to, Vyriausybei reikėtų numatyti priemones, kurios ne tik palengvintų, bet ir paskatintų investuoti santaupas tiek į bendrovių obligacijas, tiek į įvairius uždarojo ar atvirojo tipo investicinius fondus, tiek į įmonių naujai leidžiamų akcijų emisijas ir kitas kolektyvinio investavimo priemones, pavyzdžiui, nekilnojamojo turto valdymo fondus.

Praėjusiais metais Seime buvo pabandyta įpareigoti nuo 2015 m. pensijų fondus, kurie yra sukaupę daugiau kaip 5 mlrd. Lt, 5% kapitalo investuoti į Lietuvoje registruotų įmonių akcijas. Projekto autoriai tikėjosi, kad tuomet bendrovėms atsivertų platesnės galimybės pritraukti kapitalo. Bet Seimas, motyvuodamas, kad toks įpareigojimas pažeistų Konstituciją, pasiūlymą atmetė.

„Bendrovės neina į akcijų rinką, į biržos sąrašus įtrauktų įmonių akcijų skaičius kuklus, kapitalizacija menka. Todėl pirmiausia reikėtų galvoti apie tai, ką galima pasiūlyti gyventojams, kad šie turėtų į ką investuoti“, - pabrėžia p. Medaiskytė.